

Borculo - Eibergen - Neede - Ruurlo

['t Zwaalfje]

Vogelwerkgroep Berkelland

April 2013

Jaargang 2 nummer 1

Bestuur Vogelwerkgroep Berkelland

Voorzitter

Co Dooms, Podzollaan 9, 7261 JX Ruurlo tel: 0573-451025
doomsruurlo@concepts.nl

Secretaris

Cees van Beinum, Leliestraat 50, 7151 GK Eibergen tel: 0545-473058
g.c.van.beinum@freeler.nl

Penningmeester

Peter van Markensteijn, Bluisterplein 10, 7261 CM Ruurlo tel: 0573-461119
Bankrekening: 85.01.05.714 t.n.v. VWG Berkelland te Ruurlo
pvmark@concepts.nl

Joost Bus, Slootsdijk 12a, 7261 SB Ruurlo tel: 0573-491595
joosteningebus@hetnet.nl

Sonja Grooters, Patrijsstraat 111, 7161 JM Neede tel: 0545-292582
sonjaenhans@hotmail.com

Geert Heetebrij, Bosstraat 2a, 7161 XZ Neede tel: 0545-293796
geertheetebrij@hotmail.com

Internet

www.vogelwerkgroepberkelland.nl

E-mail: info@vogelwerkgroepberkelland.nl

Voor waarnemingen in de gemeente Berkelland: kijk op de website:
www.vwgberkelland.waarneming.nl

De redactie van deze uitgave is verzorgd door Cees van Beinum, Co Dooms en Luuk de Haan

Van het bestuur.

Gaarne vraagt het bestuur de leden en donateurs aandacht voor een tweetal onderwerpen.

1. Verspreiding van t`Zwaalfje.

Meerdere leden hebben te kennen gegeven geen belangstelling te hebben voor een papieren versie van ons verenigingsorgaan. Zij gaven aan het blad liever te lezen op de website of het daarvan te downloaden. Voor het bestuur is dit aanleiding geweest de leden middels een mail te benaderen met de vraag of zij nog belangstelling hebben voor de papieren versie. Inmiddels hebben ongeveer 30 leden daarvan afgezien.

Het - deels - digitaal verspreiden heeft enkele voordelen. Er behoeven minder ex. te worden gedrukt, dus kostenbesparing. Op de website zijn de geplaatste foto's in kleur te zien. Van belang is zeker ook dat de verspreiding minder tijd kost. In Berkelland en directe omgeving wordt het blad door een aantal leden bezorgd, waar ze vele uren mee bezig zijn.

Daarom het verzoek: als je de beschikbaarheid op de website voldoende vindt laat dat dan svp weten middels het contactformulier op de website. Als er een blad uit is wordt dit ook per mail bekend gemaakt.

Een beperkt aantal leden en donateurs woont zover weg dat we het blad per post toezenden. Om de portokosten te besparen vragen we hen dringend van de papieren versie af te zien.

2. Betaling contributie en donatie 2013.

Voor de betaaldatum van 1 april hebben velen hun contributie (minimaal € 15,00) of donatie (minimaal € 7,50) betaald. Helaas ook nog heel wat leden en donateurs niet. Aan hen de vraag dit nu spoedig te doen. Het scheelt onze penningmeester veel werk. Wij herhalen ons verzoek uw bank een periodieke automatische betaalopdracht te geven. Makkelijk voor u en voor ons. Voor meer informatie zie bladzijde 38.

Inhoudsopgave

Van het bestuur	3
BMP de Zwolse Leemputten 2012	5
<i>Willy Smeenk</i>	
Nieuwe Vogelatlas	9
<i>Marina Pruyzers</i>	
Zwillbröckse Flamingo`s in 2011 en 2012	11
<i>Willy Smeenk</i>	
Van slapend tot.....actief lid	17
<i>Marga van Uem</i>	
Veel belangstelling voor waterspreeuw	19
<i>Co Dooms</i>	
De Patrijs	23
<i>Gerrit Huurneman</i>	
Weidevogels: meer dan kommer en kwel	26
<i>Natuurlijk Platteland Oost</i>	
Een Drieteenmeeuw in Berkeland	29
<i>Jaap de Jong</i>	
De Jan Bosma Zwaluwwand wordt weer zichtbaar	32
<i>Alex Visser</i>	
Van de penningmeester	38
Excursieprogramma 2013	39

BMP De ZWOLSE LEEMPUTTEN 2012

BMP staat voor Broedvogel Monitoring Project.

Bij een dergelijk project moet je minimaal 7, maar het liefst 10 ochtendtellingen en een avond/nachttelling doen. De ochtendtellingen beginnen een half uur voor zonsopkomst en dat is rond de langste dagen echt wel heel vroeg.

In 2002 hebben we met de vogelwerkgroep Eibergen de Zwolse Leemputten voor het eerst onder de loep genomen. Hetzelfde plot werd in 1978, '79 en '80 ook geteld door een vrijwilliger, maar toen was de grootste open waterplas nog bijna droog omdat het water werd weggepompt. Wel was er een smal waterstroompje in de lengte door de put en voor het overige gedeelte was deze put begroeid met struiken en opslag van berken wat heel goed terug te zien is in enkele soorten, zoals de Fitis.

Maar nu eerst iets over de geschiedenis van de Leemputten. De klei in de Leemputten is ongeveer 20 miljoen jaar geleden ontstaan. Toen was het hier nog volle zee. Dit blijkt o.a. uit de honderden walvisbotten en haaiantanden die hier in de loop der jaren zijn gevonden.

Gekraagde Roodstaart

Foto Willie Smeenk

In 1892 werd de steenfabriek in Groenlo opgericht. Eerst alleen voor dakpannen en later ook voor stenen. In het begin gebeurde dit zware werk met de schop en kiepkarretjes die met paarden onder uit de put werden getrokken. In 1931 kwam er een baggermachine. Met de 16 kiepwagentjes werd het leem via een smalspoorbaantje naar de fabriek in Groenlo gebracht.

Winter in de Zwolse Leemputten

Foto Willie Smeenk

In 1975 werd de fabriek gesaneerd en stopten de activiteiten. Vervolgens werd dit gebied in 1978 opengesteld voor het publiek onder de naam Natuurpark de Leemputten.

Halverwege de jaren 90 werd de pomp stil gezet die de grootste put droog hield. Hierdoor verdwenen de struiken in de put onder water en kwam er een grote wateroppervlakte bij, waar nu in de wintermaanden bijzondere soorten te zien zijn zoals b.v.:

Brilduiker, Pijlstaart, Witoogend, Krooneend, Tafeleend, Grote Zaagbek, Nonnetje, Visarend en zelfs de Zeearend is al eens op bezoek geweest.

Wanneer de Boomvalk (die net buiten het plot zijn horst heeft) jongen heeft, komt hij boven de Zwolse Leemputten zijn kostje bij elkaar vliegen. Eerst zie je alleen het mannetje ongeveer een week manoeuvreren om de libellen te pakken en daarna helpt het vrouwtje ook.

Ook komen hier veel Huis- en Boerenzwaluwen foerageren. Verschillende soorten ganzen hebben deze plek ontdekt als broedplaats. In het bijzonder zijn het wel de Brandganzen die in het voorjaar terug komen om hier te gaan broeden. Dit zijn zeer waarschijnlijk wel de verwilderde exemplaren, want ze broeden in hoofdzaak nog binnen de afrastering van de putten.

Er waren 6 paartjes Kleine Karekieten en 2 paar Bosrietzangers. De afwezigheid van de Rietgors, Matkop, Kuifmees, Zwarte Mees en de Geelgors vielen op. De IJsvogel en de Zomertortel zijn wel in het gebied geweest, maar buiten de broeddata. De roofvogels werden vertegenwoordigd door de Buizerd, Sperwer en de Bosuil.

Hier volgt de totale lijst van broedvogels voor het BMP plot van de Zwolse Leemputten met dank aan al de tellers: Rob Papendorp, Cees v. Beinum, Alex Visser, Luuk de Haan, Annie Koldewij, Marina Stap, Johan Slütter en Willie Smeenk.

	2012	2010	2006	2002
Totaal aantal broedparen	296	290	295	301
Totaal aantal soorten	54	54	62	60

Willie Smeenk

Link naar de foto's Zwolse Leemputten

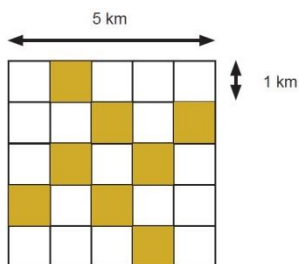
<https://picasaweb.google.com/108076255808988592594/ZwolseLeemputten?authuser=0&authkey=Gv1sRqCPTTq6eqoc7R7wE&feat=directlink>

De broedvogels van de Zwolse Leemputten in 2012

Soort	Aantal in				Soort	Aantal in			
	2012	2010	2006	2002		2012	2010	200	2002
aalscholver	5	0	2		kl.karekiet	6	5	7	9
fuut	4	4	4	7	braamsluisp	0	0	2	
knobbelz	2	2	3	2	merel	19	12	17	18
gr.gans	12	11	3	1	zanglijster	4	3	3	7
can.gans	3	3	2	1	gr.lijster	1	3	2	1
brandgans	8	40	6	7	bosrietz	2	1	5	4
nijlgans	2	2	1	3	grasmus	2	3	4	3
krakeend	1				tuinfluit.	12	8	11	12
wilde eend	3	3	5	3	zwartkop	20	19	16	18
soepeend	0	0		1	tjiftjaf	23	20	20	18
kuifeend	3	1	2	3	fitis	8	10	14	12
sperwer	1	0	1		goudhaan	0	0		1
buizerd	1	1	1		gr.vliegenv	1	0	4	2
torenvalk	0	0		1	b.vliegev.	4	7	5	3
boomvalk	0	0	1		staartmees	3	3	3	3
kwartel	0	0	1		glanskop	3	2		4
fazant	2	3	3	1	matkop	0	1	1	2
waterhoen	0	0	1	1	kuifmees	0	1		2
meerkoet	6	7	7	13	zw.mees	0	0	1	1
holenduif	2	1	3		pimp.mees	17	9	8	14
houtduif	13	13	14	14	koolmees	16	10	18	15
turkse tort.	0	0	1	1	boomkl.	4	5	3	3
zomertort.	0	1	2	1	boomkr.	10	6	5	7
koekoek	1	0	1	2	wielewaal	3	2	3	2
bosuil	1	0	1	1	gaai	1	3	3	3
ijsvogel	0	1		1	ekster	2	1	1	
groene specht	1	2	1	1	kauw	0	0		2
zw.specht	0	1			zw. Kraai	2	2	1	1
gr.b.specht	5	3	2	3	spreeuw	0	2	3	5
kl.b.specht	2	2	1	2	huismus	1	0	2	0
boompiep.	1	0	2	1	ringmus	0	0	2	2
graspieper	0	0		1	vink	19	13	19	17
wit.kwik.	1	2	1	1	groenling	1	2	3	1
winterkon.	12	13	15	18	putter	1	1		
heggenm.	2	5	5	3	goudvink	1	2		
roodborst	10	8	12	12	ggelgors	0	1	2	
gekr.roods.	6	3	2	2	rietgors	0	1	1	1

Nieuwe Vogelatlas

Wanneer u de komende drie jaar personen met een verrekijker en pen en papier in de hand ziet struinen door het buitengebied, dan is de kans groot dat het vogelaars zijn die meewerken aan de Nieuwe Vogelatlas van Nederland. De vorige broedvogelatlas is van 2000. In deze atlas zijn de wintervogels niet verwerkt en die gegevens zijn al meer dan 30 jaar oud. Ook vinden de opstellers van de Nieuwe Vogelatlas het belangrijk om inzicht te krijgen in de nieuwe broedvogelsoorten zoals bijvoorbeeld de Grote Canadese Gans en Cetti's Zanger. Daarnaast zijn ze benieuwd hoe het met bijvoorbeeld de Kuifleeuwerik en Zomertortel staat, want het is al enige tijd duidelijk dat deze in aantallen aan het afnemen zijn. Om de gehele vogelstand in Nederland opnieuw in beeld te brengen is gevraagd of vrijwilligers willen tellen in zogenaamde atlasblokken. De vrijwilligers kunnen hiervoor een atlasblok van 5 bij 5 kilometer claimen. In dit blok moeten ze in bepaalde periodes van het jaar tellen. Ook is er een

avondtelling, zodat de soorten die in het donker actief zijn ook meegenomen worden. SOVON wil een zo compleet mogelijke lijst van de in dat blok voorkomende soorten vogels verkrijgen. Het doel is een atlas die inzichtelijk maakt hoe de afgelopen decennia de verspreiding van onze broedvogels en overwinteraars is veranderd en dit vervolgens kwantificeren in dichtheden en populatiegroottes van de vogels in Nederland.

Het project is gestart op 1 december 2012 en duurt drie jaar. Wanneer alle gegevens bekend zijn komt er een nieuwe atlas uit.

In het gebied van Vogelwerkgroep Berkelland liggen 14 atlasblokken. 9 Atlasblokken zijn door leden van de Vogelwerkgroep geclaimd. Sommige personen hebben meerdere blokken geclaimd. Deze personen tellen vier maal per jaar in een bepaalde periode en volgens een bepaald systeem in het atlasblok binnen de vierkante kilometerblokken. Dit systeem heet het gouden grid. In ieder gebied (atlasblok) worden dezelfde kilometerblokken (gele blokken) geteld. Voor een blok staat een uur. Ook wordt er verwacht dat je midden in een kilometerblok tweemaal vijf minuten telt om alle vogels die je ziet en hoort in te tekenen op een kaart. Het betreft de volgende periodes: 1 dec.-15 jan. / 16 jan.-28 feb. / 1 april-15mei / 16 mei-30 juni. Over een blok doe je een kalenderjaar.

Samen met Luuk de Haan en Willy Smeenk inventariseer ik een blok rondom Rietmolen. Het Teeselinkven, de Koeweidendijk en het Assinkbos zijn de mooiste stukken in dit gebied om te vogelen. Het overige is vooral akkerbouwgebied. Een van de blokken is zeer saai. Het bestaat uit één weg, een aantal boerderijen en grasland waar je normaal niet kunt komen. Op de plek waar we vijf minuten moeten tellen hebben we de eerste keer 4 vogels gehoord en de tweede keer zes vogels. De boerderij die bij het telpunt staat is zeer netjes, geen blaadje of takje te zien. Geen vogel dus die er wil zitten.

Echte bijzonderheden hebben we tot op heden niet gezien. We hebben in de eerste twee periodes 69 soorten gespot. De leukste waarneming daarvan was voor mij de Houtsnip. Hij vloog op toen we met de fiets even stilstonden. De Dodaarzen en Grote Zaagbekken, die we ook in de andere blokken hebben gezien, waren natuurlijk ook leuk. Jaren geleden zag ik in dit gebied tijdens het hardlopen een Grote Zilverreiger. De volgende dag stond in de krant dat dit de eerste was die in dit gebied werd waargenomen. Hoe snel kan het veranderen. Nu zien we ze bijna iedere dag. Ook de Bosuilen zijn deze winter geïnventariseerd en we hebben er 13 geteld. Dat is wel veel. Opvallend is dat we tijdens de eerste twee periodes geen enkele keer een patrijs hebben gezien. Ook van de andere tellers uit de andere blokken hoorden we dit terug (terecht dat 2013 is uitgeroepen tot het jaar van de Patrijs).

In april begint de derde inventarisatie- en telperiode. De zomergasten zijn dan terug en ik ben benieuwd hoeveel soorten we dan zien.

Volgend jaar gaan wij verder met een tweede atlasblok rondom Neede. Zo hebben we de komende tijd nog wat te doen en leveren we een actieve bijdrage aan het opstellen van de nieuwe vogelatlas en dat geeft toch een extra dimensie aan het vogelen, niet waar?

Wulp

Foto Willie Smeenk

Marina Pruyssers

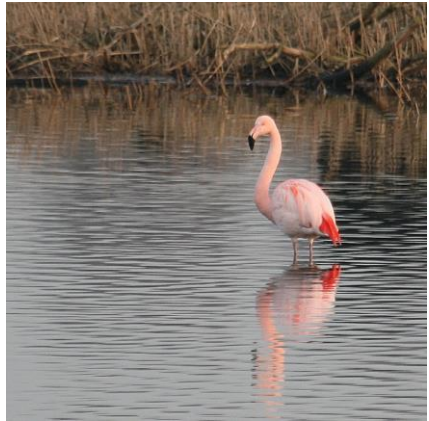
Zwillbröckse Flamingo's in 2011 en 2012

Eerst iets over 2011

In 2008, 2009 en 2010 ging het niet voor de wind met de flamingo's. Elk jaar werden de terpen gemaakt waar de nestkom op komt, het ei kwam er in en dan ging het weer mis. Zeer waarschijnlijk weet Reintje de Vos hier meer van, want er waren ook veel meeuwen- en ganzennesten verstoord en zo her en der lagen er dode ganzen. Het aantal meeuwen is de laatste jaren ook drastisch gedaald. Maar nu er om bijna driekwart van het eiland een stevig hekwerk is geplaatst in het water, hopen we dat de vos er van af ziet. Eerst was er sprake van dat aan het hek ook een schrikdraad met stroom er op zou komen, maar dat is niet gebeurd.

De eerste flamingo dit jaar was een Chileense Flamingo op 9 februari.

Ook dit jaar weer had een groot gedeelte van de balts in maart plaats op het Veluwemeer. Vooral het groepsmachieren waarbij de Grote Flamingo's het initiatief namen en de Caribische en Chileense Flamingo's zich direct aansloten, is een heel fascinerend gezicht. In een colonne dicht op elkaar lopen ze steeds heen en weer met de koppen recht omhoog om op elk draaipunt gelijk te stoppen en gelijk weer te beginnen.

Ook met hun koppen maken ze dan allemaal tegelijk rukkende draaiende bewegingen. Soms wordt hier even mee gestopt om een van de vele andere balts bewegingen te demonstreren. Bij een zacht voorjaar is dit ook in het Zwillbröck waar te nemen, maar dit jaar niet want op 17 maart was er zelfs geen enkele flamingo meer.

Op zondagmorgen 20-3 was ik om 6.30u op het Zwillbröck. Er hing een dikke mistsluier boven het water en de heide die mooi wit was aangevoren. Wat is de natuur dan mooi. Door de mist zie je dan een groep roze/witte vogels. Gelukkig, de flamingo's zijn er weer. Na een uur loste de zon de mist op en kon ik proberen de nummers af te lezen wat op één na goed is gelukt.

Soms maken de flamingo's uitstapjes naar bv. het Haaksbergerveen of de waterplassen bij Zelhem.

In april en mei zijn hier de grootste aantallen flamingo's. In juni vertrokken tot nu toe geleidelijk al weer de meeste niet broedende vogels. De broedende vogels vertrekken ook regelmatig voor enkele dagen om te foerageren, meestal naar het Veluwemeer.

Op 21-4 waren er b.v. In totaal 34 flamingo's, de groep bestond uit: 9 Grote Flamingo's (ZV15-33-42 en een met alleen een aluminium ring Rechts) 1 Caribische en 24 Chileense Flamingo's (ZV9-11-29-32-38-39-41-44)

Het eerste ei werd dit jaar gelegd op 27 april, en op 9 mei waren er zeker al 8. Op 11 mei werd op 17 plekken gezeten, maar dat wil nog niet zeggen dat er 17 nesten zijn want dat kun je door het langer wordende riet niet meer zien. Jammer genoeg zijn de eerste 3 nesten waar al een ei in lag verdwenen. Bij een nest lag het ei onderaan de voet van het terpnest en de flamingo is niet in staat om het ei weer in het nest te krijgen. Zeer waarschijnlijk is het door een schrikreactie van de broedvogel uit het nest gerold. Op 31 mei zijn er de eerste 3 jongen en zitten er nog 4 op een ei en enkele dagen later op 9 juni laten zich 4 jongen aan de rand van het water zien. De jongen blijven de eerste 5 tot 10 dagen op het nest. Op 30 juni zijn er 6 jongen te zien. De jongste is dan ongeveer 10 dagen oud. Opmerkelijk is wel dat er ruim 20 dagen verschil was tussen het jongste en oudste jong, meestal is dit niet meer dan 15 dagen, of zelf nog minder.

De meeuwen waren dit jaar op 18 juli bijna allemaal vertrokken. Wanneer de jonge Kok- en Zwartkopmeeuwen goed kunnen vliegen, komen ze hier dit jaar niet meer terug.

De 6 jonge flamingo's kunnen geringd worden als ze 6 tot 8 weken oud zijn. Dat gebeurde dit jaar op 27 juli. Bij deze actie zullen ongeveer 25 mensen actief helpen. Om 10.00 uur verzamelen we ons dan bij het Biologische Station. De groep wordt dan in tweeën gesplitst, de ene helft stelt zich op aan de west kant van het broedeiland en de anderen aan de noordoost kant. Daarna vormen we een cirkel om de jongen heen die steeds kleiner wordt. Eerst rennen de jongen nog wat het water in maar als je er dicht bij bent houden ze zich stil op het water zodat je ze zo kan opnemen. Dan krijgen ze een aluminium ring om en om de andere poot een rode kunststof ring van 5 cm met wit opschrift. De jongste was nog maar 37 dagen oud, maar kon toch al geringd worden, zodat we ze niet voor een 2e keer hoefden te storen.

Na ongeveer 10 weken kunnen ze vliegen.

Een heel bijzondere waarneming deed ik op 10 augustus, toen kon ik het één na kleinste jong (ZV53) lange tijd niet vinden, maar na anderhalf uur zoeken vond ik hem voor dood op een stronk liggen. Er stond een harde wind en het water ging soms met golfjes over zijn kop die plat op de stronk lag. Daar heeft hij zo zeker een half uur gelegen zonder zich te bewegen. Door de telescoop kon ik goed zien dat zijn schouder en vleugel veren door de wind omhoog werden geblazen. Ik dacht die is dood, maar wat was mijn verbazing groot toen ik daar ZV53 de volgende dag weer rond zag huppelen.

Op 28-8-2011 is er een melding van een juveniele flamingo op het Veluwemeer, dit moet dan ZV51 zijn omdat de andere 5 nog op het Zwillbröcker Venn zijn. Deze is dan net 90 dagen oud.

De laatste flamingo in 2011 op het Zwillbröcker Venn heb ik waargenomen op 27-9. Er was toen nog 1 ongeringde adulte Chileen met de 2 kleinste jongen ZV50 en ZV53. De kleinste “ ZV50” was toen 99 dagen en het andere jong enkele dagen ouder.

Op 30-10-2011 wordt op “waarneming.nl” 5 juveniele flamingo’s gemeld op het Veluwemeer.

Op 17-1-2012 zijn in de Zeeland 46 flamingo’s waargenomen. Dit waren 8 Grote Flamingo’s, 1 Caribische Flamingo, 3 Kleine Flamingo’s, 35 Chileense Flamingo’s, de 6 juveniele flamingo’s en 3 niet geïdentificeerde flamingo’s. Dit is denk ik wel de complete groep flamingo’s die in België,

Duitsland en
Nederland vrij
rond vliegt.

De 6 jongen van
2011 zijn dus met
succes
uitgevlogen, dat is
een mooi
resultaat.

Nu iets over het rampjaar 2012

Dit jaar kwamen de flamingo's wat later, namelijk op 29 februari omdat de winter lang aanhield. Het aantal kan ook per dag sterk verschillen, bv op 9 maart waren er al 30 flamingo's. De groep bestond toen uit 19 Chileense Flamingo's, 10 Grote Flamingo's en de hybride Chileense Flamingo/Grote Flamingo (ZV47). Van 18 t/m 20 maart schitterden de flamingo's weer door afwezigheid. Hierna was er een tiental tot 4 en 5 april, want toen waren ze door onbekende reden allemaal weg.

Op 29 maart zag ik 3 stel Zwartkopmeeuwen, deze broeden hier de laatste jaren ook regelmatig, soms zelfs met 16 paar dicht op elkaar in de Kokmeeuw kolonie.

Voederende Grote Flamingo

Na 10 april begon het serieuzer te worden, de aantallen liepen geleidelijk op. Vanaf 20 april schommelen de aantallen tussen de 26 en 35 stuks. Eerst vormden ze nog 3 groepen, een broedgroep uiterst recht op de landtong (5 nesten), een broedgroep in het midden aan de achterkant van het eiland (waarschijnlijk meer dan 13 nesten) en de rest baltsend/foeragerend voor het eiland.

Het eerste ei werd gelegd rond 26 april, en op 9 mei heb ik 3 eieren kunnen zien. Door het opgroeiende riet worden de nesten al gauw aan het oog onttrokken.

De flamingo's broeden 28/30 dagen, dus eind mei zouden er dus jongen kunnen zijn, maar het liep heel anders. Op 24 mei was de rechter broedplek opeens helemaal leeg en de Caribische Flamingo met zijn partner (de Grote Flamingo – ongeringd) die op de andere broedplek broeden, hadden het nest ook verlaten en de anderen die er nog zaten waren erg onrustig. Op de camera in het Biologisch Station bleek dat er in de nacht van 23 op 24 mei wel 6 keer een vos op het eiland was geweest. Het hekwerk werd nog diezelfde dag aan beide zijden verlengd met schapengaas. Op 25 mei was er een Chileense Flamingo met naar later bleek een vleugel uit de kom. De Caribische Flamingo en zijn partner de ongeringde Grote Flamingo zijn na 27 mei hier niet meer gezien. Ze hadden als een van de eersten een ei en konden al een jong hebben. De vos bezocht de dagen er na nog elke nacht het eiland. Daarom werd er ook een camera op het hekwerk gericht om te zien waar ze vandaan kwamen. Tot hun grote verbazing zagen ze hoe de vos met 2 jongen zich door het hekwerk wurmden, iets wat niet voor mogelijk werd gehouden. Door deze kennis werden er 2 draden met stroom er op aan het hekwerk bevestigd, een vlak boven het water en de ander 25 cm hoger. Dit heeft gewerkt, want de vossen zijn daarna niet meer op het eiland geweest.

De flamingo's hebben eind juni een nieuwe broedplek bezet wat heel uitzonderlijk is omdat ze al een bijna voltooid broedsel hadden en dan volgens de boeken niet meer opnieuw tot broeden overgaan. Op 10 juli waren weer minstens 8 plekken bezet en zijn er 6 eieren gezien. Dus toch

maar even afwachten hoeveel eieren er echt liggen. En met resultaat, want eind juli lieten zich 3 jongen zien.

Van 6 juli tot 17 juli liep er steeds een Heilige Ibis op de broedplek.

In andere jaren verlaten meestal de niet broedende flamingo's in juli het Zwillbröcker Venn, maar dit jaar verblijven de meeste nog hier tot in augustus. Het kan zijn dat de Chileen met de vleugel uit de kom en zijn partner die heel vaak in zijn gezelschap verbleef, aantrekkingskracht op de anderen uitoefende.

Op donderdag 13 september werden de 3 jongen geringd en de gehandicapte Chileense Flamingo opgepakt en kon er geconstateerd worden dat de vleugel uit de kom was. De Chileen is door het Zoo-Hannover opgevangen en zal vrijwel zeker nooit meer kunnen vliegen.

Enkele dagen na het ringen werden er steeds maar 2 jongen meer gezien met steeds één ouder als oppas. Dat waren dan altijd ZV03, ZV29 of een ongeringde Chileen, zeer waarschijnlijk de ouders van de jongen.

Op 17 oktober ligt ZV29 een van de ouders van de jongen plat op het water en een medewerker van het Biologisch Station vertelde mij dat het een poot gebroken had. Deze is ook naar het Zoo-Hannover gebracht.

Op 24-10-2012 zijn er alleen nog 2 jongen in goede conditie en ze lieten zien dat ze al een paar rondjes konden vliegen en kort hierna zijn ze uitgevlogen maar er zijn tot 1-3-2013 nog geen meldingen van deze jongen binnen gekomen.

Dus het jaar 2013 heeft na een bizarre zomer heel misschien 2 jonge flamingo's opgeleverd, maar er zijn ook 2 adulte Chileense Flamingo's afgevoerd.

Foto's en tekst: Willie Smeenk

Foto's 2007-2010

<https://picasaweb.google.com/108076255808988592594/FlamingoSlIn20072010?authuser=0&feat=directlink>

Foto's 2011

<https://picasaweb.google.com/108076255808988592594/FlamigoSZwillbrockerVennIn2011?authuser=0&feat=directlink>

Foto's 2012

<https://picasaweb.google.com/108076255808988592594/FlamingoS2012?authuser=0&feat=directlink>

Van slapend tot actief lid.

Ja, hoe gaat zo iets?

Een lang verhaal, maar daarmee zal ik jullie niet vermoeien.

Ik ben vanaf mijn vroege jeugd geboeid geweest door de natuur.

Vooraf de wisselingen van de seizoenen, de overgangen van lente naar zomer, naar herfst en winter heeft mij steeds verwonderd.

Ik voel me bevoorrecht dat ik hier blij mee ben, dat ik hiervan kan en mag genieten.

En er blijft iedere dag weer iets nieuws te ontdekken, of het nu om vogelgeluiden of om kleine plantjes gaat.

In een ver verleden was ik al eens actief lid bij de IVN, volgde de gidsencursus, kreeg “vogeltjesles” van Cees en genoot van de leerzame excursies.

Maar kende ik ze nu wel, al die vrolijke zangers? Han, een cursiste zette als afstudeerproject al die vogelgeluiden op notenschrift.

Ook dit hielp toen niet echt om vogelgeluiden direct te herkennen.

Na mijn werkzame jaren, wanneer je weer meer tijd krijgt als je met de vut gaat, kon ik keuzes gaan maken.

Het eerste wat ik deed was aansluiting zoeken bij de vogelwerkgroep. We waren hiervan al sinds dat we in 1976 in Borculo kwamen wonen lid, maar wel slapend!

Sinds september 2010 ben ik actief bezig. Co vroeg me of ik interesse had om in de zwaluwenwerkgroep mee te draaien. Dat trok me aan!

Een belangrijke activiteit is het tellen van de zwaluwen in het voor- en najaar. Mijn werkterrein is het platteland rond Ruurlo, een kilometer of 5 van ons huis vandaan. Ik ben begonnen me met behulp van boeken te verdiepen in het leven van de zwaluwen en daarmee mijn kennis te verbreden.

En dan op de fiets. Met de boeren kennismaken en praten over zwaluwen. Wat weten zij veel! Niet alleen het tellen is heel plezierig, maar ook veel op te steken van deze boerenwijsheid. Binnen niet te lange tijd kan het weer, want het lijkt nu toch eindelijk echt voorjaar te worden.

Omdat er een werkgroep is heb je de gelegenheid met elkaar gegevens en kennis uit te wisselen over de zwaluwen.

Mijn fascinatie voor de Zwaluwen is erdoor vergroot. Vooral de Oeverzwaluw – wat een aandoenlijke vogel is dat – heeft mijn voorliefde, maar ook de Gierzwaluwen die in mijn directe omgeving onder de daken hun domein vinden vind ik boeiend.

Behalve het tellen van zwaluwen “beheer” ik met een vogelwerkgroepcollega, André ten Have, twee bossen, het Wolinkbos in Haarlo en het Galgenveld in Borculo. Wij hebben op ons genomen in beide bossen de vogelnestkastjes te onderhouden en, waar nodig, nieuwe op te hangen. In het Galgenveld kunnen dit voorjaar 30 vogelparen een kastje legaal kraken, in het Wolinkbos zijn dat er 34. Opnieuw heeft Herman Lubberdink uit Geesteren voor de vervaardiging van de vogelhuisjes gezorgd. We zijn hem daar heel dankbaar voor.

Foto Co Dooms

Marga van Uem en Harry Overbeek hangen nestkastjes op in het Galgenveld

Ik voel me steeds meer thuis binnen de vereniging. Deze is zeer actief, niet alleen buiten in het veld met o.a. excursies, maar ook wordt veel aandacht besteed aan de theorie in de vorm van thema-bijeenkomsten. In het begin word je overspoeld door héél veel informatie, maar langzamerhand wen je daar aan. Steeds makkelijker neem ik de informatie op, maak me die eigen en probeer die kennis in de praktijk uit.

Marga van Uem.

Veel belangstelling voor een Waterspreeuw

Waterspreeuw

foto Ad Postma

De ontdekking en de zoektocht.

Op 9 november 2012 was ik aan vogelen in het oostelijk deel van de Boswachterij Ruurlo, met de waarneming van 2 Vuurgoudhanen was mijn dag al goed. Toch besloot ik om via de Sluiterdijk even door te fietsen naar Schuttestraat, waar in een plas meestal verschillende soorten eenden te zien zijn. Dit is net buiten Berkelland in de gemeente Bronckhorst. Kort voor het bruggetje over de Veengoot zaten dichtbij elkaar een Blauwe Reiger en een Grote Zilverreiger. Ik stopte even om er een foto van te maken. Ik stond daar uit de wind en in de zon, een goed moment voor een bekertje koffie. Terwijl ik dit stond op te drinken zag in aan de oever van de Veengoot een Waterspreeuw. Ter plaatse is de oever met beton versterkt en daar zat hij te rusten. Later zag ik hem ook foerageren. Hoewel ik het een beetje jammer vond dat de vogel net buiten ons werkgebied zag, was ik er best blij mee. Zo'n waarneming moet je natuurlijk met anderen delen, dus snel naar huis en enkele Ruurlose vogelaars geïnformeerd en de waarneming met foto's op waarneming.nl gezet. Het gevolg was dat de vogel nog dezelfde dag en de dag daarna door enkele 10-tallen vogelaars is waargenomen. Waterspreeuwen willen nog wel eens langere tijd in

dezelfde omgeving rondhangen. Dit ex. was op 11 november verdwenen. Op 20 november is hij nog door 1 persoon gezien bij kasteel Vorden, waar hij niet meer terug gevonden werd. Gelukkig kwam er nog een vervolg. Op 15 december deden Willy Smeenk en Rob Papendorp hun maandelijks waterwildtelling. Bij de Stokkersbrug zagen ze de Waterspreeuw terug. Natuurlijk is het niet 100% zeker dat het dezelfde vogel was. Omdat de soort behoorlijk zeldzaam is ga ik er wel van uit. Alleen Jaap de Jong was nog zo gelukkig hem er die dag nog te zien. Ik was er te laat en dat gold niet alleen voor mij. Ook de volgende dag maakten meerdere vogelaars een vergeefse gang naar de Stokkersbrug. Op 28 december vonden Ronald en Tim Oortwijn de vogel terug bij vistrap in de Ramsbeek, daar waar hij de Berkel instroomt. Daar was hij weer snel verdwenen. Op 4 januari dook hij weer op, nu bij de Avinkstuw, waar Joost Bus hem vond. Tot frustratie van veel vogelaars bleef hij ook nu weer niet op dezelfde plek. De weken daarna ben ik heel wat geschikte plaatsen afgefietst, vaak door de sneeuw, zonder succes. Op 13 januari weer een kortstondig verblijf bij de Stokkersbrug en weer van korte duur!

Willy Smeenk bij de waterspreeuw

foto Co Dooms

Op 18 januari krijgt Cees van Beinum een telefoontje dat hij weer bij de Stokkersbrug zit, hij gaat daarheen en zet de bevestiging op waarneming.nl. Gelukkig zie ik dat snel. Ik spring in de auto. Ter plaatse zie ik iemand met een fotoestel in de sneeuw zitten (dat bleek Willy Smeenk te zijn) en kan ik de Waterspreeuw op mijn Berkellandlijst noteren. Het patroon van kort op dezelfde plek verblijven herhaalt zich. Later die dag ziet Ad Postma de vogel wegvliegen. Dan blijft het lange tijd stil en begint het er op te lijken dat hij nu echt weg is. Niet dus!

Op 12 februari is er bij mij thuis overleg door de redactiecommissie van dit blad. Na afloop brengt Luuk de Haan Cees van Beinum naar zijn woning in Eibergen, daarna rijdt hij via de Stokkersweg naar Neede. Natuurlijk kijkt hij even bij de brug en daar zit de Waterspreeuw weer.

Er blijven vogelaars, ook van buiten Berkelland, naar de vogel zoeken en op 23 februari wordt hij weer gezien bij de vistrap in de Ramsbeek nabij de Berkel. Vanaf 26 februari tot en met 9 maart is hij op 1 dag na eindelijk met goed kans op succes te twitchen, dit bij meerdere vistrappen langs de Ramsbeek. Dit trekt vele 10-tallen vogelaars naar het Kerkklobos e.o. Velen van ver. Sommigen meerdere malen, zo had iemand uit het Gooi pas bij zijn 3e bezoek succes. Hoe lastig hij te vinden was blijkt b.v. uit de opmerking van Roland Wantia bij zijn waarneming op 9 maart: "Na deze dipper tijdens 4 weekeinden te hebben gedipt, nu eindelijk raak." (Dipper is de Engelse naam voor de Waterspreeuw). Hierna leek hij weg te zijn, maar op 13 en 14 maart werd hij toch weer langs de Ramsbeek gezien.

Er kwamen dus veel vogelaars naar de buurt van Eibergen. Dat was echter nog niets vergeleken met de door Roland Wantia op 26 april 2009 bij zijn huis aan de Zwiilbroekseweg ontdekte Alpenheggenmus, die tot 29 april heel veel vogelaars uit het hele land naar Eibergen lokte.

Soortbeschrijving, gedrag en voorkomen.

De Waterspreeuw is een compact gebouwde vogel met een korte staart. Hij is duidelijk kleiner dan een Merel. Anders dan de naam doet vermoeden is hij niet verwant aan de Spreeuw. Hij is donkerbruin van kleur met een opvallende witte borst. Er zijn 2 geografische varianten. De Zwartbuikwaterspreeuw, die in Scandinavië en in grote delen van Frankrijk broedt en de Roodbuikwaterspreeuw uit Midden Europa en de Britse Eilanden. De Roodbuikwaterspreeuw broedt ook in de Ardennen en laat zich weleens in Zuid-Limburg zien. Vogels die zich in de wintermaanden in Nederland laten zien zijn meestal Zwartbuikwaterspreeuwen. Volgens de Atlas van de Nederlandse Broedvogels (SOVON 2002) zijn er in de vorige eeuw 8

broedgevallen in Zuid-Limburg geweest, evenals eenmalige gevallen in de Achterhoek en het Rijk van Nijmegen.

Waterspreeuwen houden van snelstromende beken in beboste heuvels en bergen, bij voorkeur met een aanzienlijk hoogte verschil. In Nederland worden ze altijd gezien bij stuwen, vistrappen en kunstmatige watervalletjes. In Nederland is de bekendste plek de Amsterdamse Waterleidingduinen, waar kilometers betonnen inlaatkanaaltjes zijn, waarin water uit de Lek de duinen wordt ingevoerd.

Het gedrag van de Waterspreeuw is erg interessant. Hij is niet schuw en erg fotogeniek. Hij zoekt naar voedsel in snelstromend water, hij zwemt veelvuldig en duikt dan onder. Zijn botten zijn massief, wat het zoeken naar voedsel onder water vergemakkelijkt. Zittend langs de oever zit hij voortdurend te wippen, hij zakt daarbij door de knieën. Als hij met de ogen knippert, is dikwijls een wit ooglid te zien. Bijzonder is ook dat beide geslachten zingen. 'Onze' vogel zong ook regelmatig.

Co Dooms.

Vogelaars bij de Ramsbeek

foto Co Dooms

DE PATRIJS (*Perdix perdix*)

Bijna dagelijks lezen we in de krant of hobbytijdschriften dat er groot alarm wordt geslagen over de stand van de Patrijs, terwijl dit toch altijd een gewone verschijning was in ons landschap. Patrijzen hebben mijn hart gestolen, dit komt, doordat ik er op verschillende manieren kennis mee heb gemaakt o.a. doordat ik ze zelf heb gefokt.

Hoe moet ik beginnen met het beschrijven van het Patrijzenvolk, inderdaad in mijn jeugd jaren sprak men nog van een volk. En de herinneringen uit mijn jeugd hebben waarschijnlijk een belangrijke rol gespeeld voor de waardering van de mooi getekende en altijd glad in de veren zittende Patrijs. Patrijzen zag en "hoorde" je ruim een halve eeuw geleden bijna overal. En dan met name in de avondschemering was het een "kirrr'kk-kirrr'kk" van jewelste,

een geluid dat je met name hier op de Needse Berg veelvuldig hoorde. Dit was ook geen wonder want wat er allemaal aan granen - aardappels en bieten werd verbouwd zorgde voor de Patrijs de ideale biotoop om zich voort te planten en zich schuil te houden. De weilanden stonden vol bloemen en het kleinschalige landschap met prachtige ruige singels met onkruidstroken was zo bloemrijk, dat je daar nog broedende Patrijzen kon aantreffen. Het waren de plaatsen waar de kuikens hun voedsel nog konden vinden door eerst op te groeien van de aanwezige bladluizen op de bloemen en later over te gaan naar de onkruidzaden. En hier knelt nu het grote probleem voor vele soorten vogels. Het is te betreuren dat de biotoop voor de Patrijs zo enorm is verwoest, het kleinschalige is niet alleen verdwenen maar wordt ook nog eens vergiftigd. Zo mijmer ik nog wel eens over die prachtige mooie bloemrijke tijd die ik in mijn jeugd meemaakte en waarin de liefde voor de natuur gestalte kreeg. Er wordt tegenwoordig veel te vroeg gemaaid, ik hoorde een veehouder zeggen, ik moet zeven keer gras kunnen maaien in het seizoen, anders moet ik koeien wegdoen. Ik zou zeggen dan maar een koe minder. Maar je begrijpt wel dat dit ten koste gaat van de weidevogels. Doordat steeds meer koeien op stal blijven staan, zijn de afrasteringen om de weilanden verdwenen met het gevolg dat nu de laatste ruige hoekjes bereikt kunnen worden met de cyclomaaier en er één grote kale raaigras vlakte ontstaat waar geen Patrijs nog dekking

kan vinden voor een nest en waar voor de weidevogels totaal geen voedsel meer voorhanden is. En waar vind men nu nog de Patrijzen dat is vooral in de bermen als die al niet gemaaid zijn, men kan ze hier ook regelmatig zien foerageren en oversteken en soms dan ook met jongen zoals afgelopen herfst, toen ik een rondje fietste en er een klucht Patrijzen van twaalf stuks vlak voor mij de weg overstak. Dit zijn helaas uitzonderingen want meestal ziet men een paartje oudervogels zonder kuikens die om de een of andere reden verongelukt zijn. Inmiddels is de jacht op Patrijzen sinds 1989 gestopt, maar ik kan mij nog goed herinneren dat in de vijftiger-zestigere jaren al minder op deze mooie vogel werd gejaagd, waarschijnlijk al omdat er toen al een achteruitgang was te bemerken.

Patrijs in jonge mais

foto ad postma

Toen vonden immers de grote ruilverkavelingen plaats en werd alles zonder pardon weggehaald en geschoven met de grote machines. Als drijver ging ik vaak met een gepensioneerd jager op stap en werd er in die jaren nauwelijks nog op Patrijzen gejaagd. Jac.P.Thijssen schrijft al in "Het Vogeljaar", dat in de dertiger jaren de jacht op Patrijzen met het geweer veranderde in de jacht met de verrekijker, een opmerkelijke uitspraak voor

die tijd. Ho, moment ik moet even naar buiten want ik hoor Kolganzen overvliegen, richting N-O, ja 42 stuks. Even afgedwaald geweest, vervolg ik nu met enkele ervaringen die ik tijdens fietstochten had met Patrijzen en dat de nood soms toch erg hoog moet zijn geweest om een broedplaats te vinden. Twee keer heb ik een nest met eieren bij toeval gevonden in een berm op nog geen meter afstand van een geasfalteerde weg, dan moet de nood toch wel erg hoog zijn geweest. Ik stapte van de fiets om een versnapering te nemen en het is dan toch wel erg vreemd als er dan een Patrijs vlak voor je voeten wegraast. Is er nog toekomst voor de Patrijs kun je je dan afvragen. Als het landbouwbeleid zo blijft met steeds nog grootschaliger bedrijven dan vrees ik het ergste. Er is niet voldoende voedsel, er is geen voldoende beschutting voor het nest en de kuikens om zich schuil te kunnen houden. Ook het probleem van het milieu dat volgens deskundigen bij het opwarmen van de aarde de natuur steeds natter zal worden, met hoosbuien zal dit voor de bodembroeders zoals de Patrijs er niet beter op worden.

Aan de Patrijs zal het niet liggen, want met een eilegsel van rond 15 stuks moet de vogel toch in staat zijn zich te handhaven in ons landschap en zeker op de hogere zandgronden zoals hier moet er toch een mogelijkheid zijn de jongen groot te brengen. Zelfs als men bedenkt dat er bij een nestverlies de Patrijs best in staat is een vervolg legsel te produceren.

Buiten alle biotoop- en milieu problemen is er nog een andere bedreiging voor de Patrijzen en dat is een strenge winter. Als die voorbij komt krijgt de Patrijs het erg moeilijk om te overleven. Bij inventarisaties in de jaren tachtig bleek dat de vogel zich nog niet hersteld had van de strenge winter van 1978/1979 toen nog maar een 20% van de vogels overleefde. Geen wonder dus met alle bovenstaande negatieve gebeurtenissen dat de Patrijs zich niet herstellen kan. Mijns inziens moet de volgende conclusie worden getrokken: wil men de Patrijs redden dan zullen er meer verwilderde stroken onkruiden ingezaaid moeten worden, en houtwallen of kleinschalige singels aangeplant moeten worden waar de Patrijzen zich kunnen verschuilen, willen we de situatie van vroeger enigszins terugbrengen om een biotoop te creëren waar de Patrijs zich nog thuis voelt.

Dan is nu het jaar van de Patrijs uitgeroepen door Vogelbescherming en Sovon, zodat deze vogel nu alle aandacht zal krijgen en hopelijk levert dit enig resultaat en inzicht op, over wat de aanpak moet worden om de Patrijs te redden voor ons land. Ik doe dan ook op iedereen die dit leest een oproep als je Patrijzen hoort of ziet om te noteren op welke plek, welke

datum en tijd en eventueel hoeveel vogels er waren. Met welke plek bedoel ik de biotoop zo duidelijk mogelijk te beschrijven en te vermelden op de Website voor in dit boekje. www.vwgberkelland.waarneming.nl

Op deze manier kunnen wij samen met alle andere waarnemers in ons land iets met de gegevens doen in het belang van de Patrijs!

Gerrit Huurneman.

Weidevogels: méér dan kommer en kwel

Geen misverstand: de landelijke statistieken over de ontwikkeling van de weidevogelstand zijn duidelijk. Veel soorten zijn behoorlijk achteruit gegaan, met name kritische als de Grutto en de Veldleeuwerik. Toch is het jammer dat alle hoopgevende voorbeelden uit de evaluatie zijn weggelaten, want het is niet overal kommer en kwel.

Zonder te pretenderen dat er een belangrijke kentering gaande is, geven we hier wat voorbeelden van 'goed nieuws':

A. Voor een aantal soorten lijkt de dalende trend de laatste jaren te stabiliseren of zelfs in stijgende lijn om te slaan. Over de laatste jaren zien we winst voor Grutto, Tureluur en Gele Kwikstaart; de Graspieper stabiliseert (Vogelbalans 2012). Ook blijkt uit alarmtellingen dat het noodzakelijke broedsucces in sommige jaren wel wordt gehaald in gebieden met mozaïekbeheer. In 2012 zijn er 60% meer Grutto's groot geworden dan in het jaar daarvoor, meldde Vogelbescherming in december. We weten nog niet met welke factoren dat te maken heeft, en dus ook niet of het al dan niet toevallige fluctuaties zijn (bijv. door weersomstandigheden).

B. Al langer is bekend dat een aantal weidevogelbolwerken zoals Laag Holland een aanmerkelijk kleinere afname kent dan de landelijke trend. Relatief 'sterke' gebieden doen het dus aanmerkelijk minder slecht. Dat is een belangrijk gegeven, dat bijvoorbeeld ook blijkt uit de trends binnen en buiten de recent aangewezen weidevogelkerngebieden.

C. Plaatselijk worden opmerkelijke successen behaald en neemt de weidevogelstand toe of stabiliseert die. De voorbeelden daarvan spelen zich deels af in gebieden met een relatief hoog gehalte aan (agrarisch beheerd) natuurgebied en/of goede afspraken tussen boeren en terreinbeheerder. Voorbeelden daarvan toename zijn de Noord-Hollandse gebieden Spaarnwoude en Wormer- en Jisperveld.

Maar er zijn ook vele voorbeelden van successen in gebieden met veel minder reservaat of met zelfs uitsluitend landbouwgrond. In Noord-Holland zijn dat bijvoorbeeld Amstelland (met daarin de succesvolle polder de Ronde Hoep) en het eiland Marken. Ook in andere delen van het land zijn belangwekkende voorbeelden. Daarbij gaat het met name om toepassing van zogeheten mozaïekbeheer, een principe dat inmiddels in veel provinciale Natuurbeheerplannen en regionale weidevogelbeheerplannen gemeengoed is geworden.

Kievit mannetje

foto Ad Postma

Experimenten vanaf 2000 in Noord-Nederland wijzen uit dat de aantalsontwikkeling en reproductie in gebieden met mozaïekbeheer aanmerkelijk beter waren dan elders. Onderzoek over vier jaar in het westen van het land komt tot dezelfde conclusie. Er zijn dus veelbelovende voorbeelden waarvan we kunnen leren voor de toekomst. Bemoedigend is ook dat er al een start is gemaakt met enkele van de aanbevelingen die het deeladvies in petto heeft, zoals het veel sterker inspelen op de omstandigheden ter plekke (ad hoc-afspraken over uitstel van maaien, plas-dras zetten van greppels in droge perioden) en een krachtige gebiedscoördinatie.

Dan nog iets over de weidevogels in reservaten. Feit is dat het daar per saldo wat beter gaat dan daarbuiten. Maar net zoals er voorbeelden zijn van betere en slechtere landbouwgebieden zijn er voorbeelden van betere en slechtere natuurgebieden. Dat wordt de laatste jaren ook volmondig erkend door de terreinbeheerders. Zo blijken de meeste weidevogels in de Friese reservaten het niet of nauwelijks beter te doen dan bij agrarisch natuurbeheer. Dat daaraan ook de situatie in de reservaten zelf debet is, bewijzen de vele 'opkrikplannen' die de afgelopen tien jaar zijn opgesteld voor natuurgebieden in Noord- en West-Nederland, en de resultaten van de uitvoering daarvan. Naast factoren als de bemestingstoestand lijkt ook hier mozaïekbeheer het sleutelwoord, maar dan als tegenhanger van te grootschalig en uniform laat maaien.

Tot slot: wij vinden de conclusies over het weidevogelbeheer veel te rigide, maar steunen wel een deel van de aanbevelingen uit het deeladvies over agrarisch natuurbeheer. Wel hebben wij bedenkingen bij een nog sterkere aangezette concentratie van geld en maatregelen in zogeheten kerngebieden. Ten eerste is voor versterking van populaties een voldoende groot beheerd gebied nodig, groter dan het gebied waar nu veel vogels zitten. Met het opheffen of verkleinen van kerngebieden verdwijnt de laatste sturing op specialisatie en intensivering. Ten tweede is het leeuwendeel van het onderzoek en de inspanningen gericht op de Grutto, of de 'gruttogroep' van vogels. Daarmee dreigen andere weidevogels in de knel te komen. Dat geldt met name voor een soort als de Kievit, die in een vrije val lijkt geraakt (Vogelbalans 2012) en daarmee na de Grutto het zorgenkindje van dit decennium dreigt te worden. Deze soort is met relatief goedkope maatregelen te behouden, maar vraagt een wezenlijk ander beheer dan de Grutto. Daarvoor vragen wij indringend aandacht.

Akkervogels juist een succesverhaal

Eén van de succesverhalen van het agrarisch natuurbeheer is het resultaat dat de afgelopen jaren is geboekt met akkervogelbeheer, vooral in Groningen, Drenthe en Flevoland. Het deeladvies erkent wel de positieve effecten, maar blijft zeer terughoudend over de effectiviteit omdat nog niet zou zijn bewezen waarom het werkt. Weliswaar zijn de resultaten nog relatief vers en nog maar gedeeltelijk wetenschappelijk geboekstaafd, maar het beschikbare materiaal wijst op reëel succes van deze beheervorm door het bieden van broedgelegenheid en extra voedsel in de rand. Dit blijkt te werken voor soorten als Grauwe Kiekendief, Velduil en Patrijs. Ook is het hoogstwaarschijnlijk de reden van de (vooralsnog incidentele) terugkeer in 2011 van de Grauwe Gors in Groningen, een soort die sinds 2008 niet meer als broedvogel was waargenomen. Voor de Veldleeuwerik, die zonder meer een dramatische achteruitgang heeft doorgemaakt, vereist het beheer nog meer maatwerk, zeker in gebieden met afwisselend bouwland en grasland waar intensief grasland functioneert als 'ecologische val'. Niettemin wordt steeds duidelijker welke eisen akkervogels stellen aan het beheer, wil dit effectief zijn. Lopende experimenten in de Groninger akkerbouw leveren bovendien veelbelovende inzichten op over goedkopere vormen van beheer, zowel qua broedsucces (bijvoorbeeld door teelt en aangepast beheer van luzerne) als qua wintervoedsel (bijv. laten overstaan van graanstoppel).

Een Drieteenmeeuw in Berkelland.

Twee februari tegen het donker worden ging ik naar de Hambroekplassen. Er zat een aardig grote gemengde groep met Kokmeeuwen en Stormmeeuwen. Verder was er niet veel bijzonders te zien. Om de tijd wat te doden ging ik de Kokmeeuwen maar eens tellen. Grote groepen tellen doe ik door een groepje van bijvoorbeeld 20 dieren te tellen en daarna probeer ik zo'n zelfde formaat groepje 'weg te tellen' in de complete groep. Ik kwam op zo'n 2000 Kokmeeuwen. Daarna heb ik de Stormmeeuwen geteld, daar kwam ik op totaal zo'n 250 Stormmeeuwen. Weet je wat, laat ik eens kijken of er een Zwartkopmeeuw tussen zit. Die komen hier ook geregeld, maar zijn in de winter wat lastiger te determineren. Daarvoor de hele groep maar weer eens scannen. En nog een keer, want in zo'n groep zie je makkelijk een paar beesten over het hoofd. Hé! Wat zit daar?? Zwarte snavel, streep over de vleugels en een zwarte vlek in de nek? Dat moet een Dwergmeeuw zijn. Kijk! Hij slaat de vleugels even uit. Zwarte W over de vleugels van geheel links naar geheel rechts; onderkant van de vleugels is wit. Volwassen Dwergmeeuwen hebben een donkere

vleugelonderzijde. Jonge Dwergmeeuwen hebben dat echter niet. Ja lijkt wel allemaal te kloppen. Dwergmeeuw dus. Niet erg algemeen in deze regio, maar soms toch wel te zien. Wat leuk! Even een paar foto's maken. Het licht is al slecht, dus de foto's zijn niet bijster. Thuisgekomen de foto's uitgezocht en de beste bij de waarneming op waarneming.nl geplaatst.

Kort daarop een e-mail via waarneming.nl: "Kun je misschien iets meer vertellen over in het veld waargenomen kenmerken? Er wordt gedacht dat dit mogelijk een Drieteenmeeuw zou kunnen zijn."

Hmmmm. Uhhhh. Nou je het zegt. Ik heb er geen moment bij gedacht dat het een Drieteenmeeuw zou kunnen zijn, want, nou ja, dat is een echte zeemeeuw, zelden ver van zee! Hier? De foto's nog maar eens goed bekeken. Een Dwergmeeuw is ongeveer 2/3 van een Kokmeeuw, een Drieteenmeeuw is iets groter dan een Kokmeeuw. Op dat 'detail' heb ik geen acht geslagen, was me eigenlijk geheel ontgaan, of eigenlijk gewoon genegeerd. Een Dwergmeeuw is echt duidelijk kleiner dan een Kokmeeuw. Dat valt echt direct op. Mij dus niet. Nog maar even foto's checken op waarneming.nl. Daar blijkt dat het geen Dwergmeeuw kan zijn. Geen enkele foto komt ook maar in de buurt. Drieteenmeeuw echter wel, 1ste winter is exact wat ik gezien heb. Ik wijzig de waarneming. Dat is een leuke soort! Veel later dringt het pas tot me door dat het nog veel meer dan leuk is. Het is echt een zeer bijzondere waarneming van een, voor Gelderland, zeer zeldzame soort. Komt eigenlijk alleen op zee voor. Tot nog toe slechts ongeveer 10 * gemeld. Nog nooit twitchbaar (dat betekent dat ie door anderen gezocht en gevonden kan worden) en ook nog nooit met foto.

Drieteenmeeuw (midden)

Foto Jaap de Jong

Ik krijg in de uren daarna van diverse mensen mail met verzoeken om uit te leggen hoe er te komen. Zij willen deze Drieteenmeeuw ook wel eens zien. En zo kon het gebeuren dat een aantal mensen op zondagmorgen 3 februari bij Hambroek stonden te wachten tot het licht werd. Veel tijd hadden ze niet want de meeuwen zijn bij het licht worden snel weg en er zitten ook nog heel wat andere vogels...

Uiteindelijk lukt het 8 man om de vogel te zien. Een aantal anderen heeft pech, want hun tomtom is verkeerd ingesteld; zij komen net te laat. Nog wat anderen kunnen zondagmorgens niet en proberen het zondagsavonds. Helaas vertoont de Drieteenmeeuw zich niet meer...

Drieteenmeeuw volwassen en juveniel Tekening van J.J.Audubon: *The Birds of America*

(uitgebreid verhaal met reacties op onze website :
<http://vogelwerkgroepberkelland.nl>
onder 'Waarnemingen/Bijzonderheden/Drieteenmeeuw')

Jaap de Jong

Jan Bosma-Oeverwaluwwand in het Hambroek is weer zichtbaar.

In de 2de Hambroekplas moest in de jaren 90 van de vorige eeuw een Oeverwaluwwand aangelegd zijn. Velen hadden wel eens iets van het bestaan gehoord maar nog nooit gezien. De wand is aangelegd door de Natuurwerkgroep Kattenbeekdal en de Vogelwacht Borculo. Jan Bosma was toentertijd de grote aanjager. De Zandwinningsmaatschappij Hambroek B.V. van de heer Lap, wilde hier wel graag medewerking aan verlenen. Met subsidie van Vogelbescherming en flinke hulp van de 'firma Lap', is de wand gerealiseerd, met daarachter (onder) een vleermuisverblijf. Er was mij verteld dat deze wand dringend onderhoud nodig had.

Sinds de oprichting van de VWG-Berkelland is er een werkgroep die zich bezig houdt met Oeverwaluw- en IJsvogelwanden. Ondergetekende is de trekker van deze werkgroep.

Op donderdagmorgen 07 maart had ik afgesproken met Bas Voerman en Jan Bosma bij Berkelpalace. Wij zouden vandaar uit gaan kijken wat er aan onderhoud bij de wand moest gebeuren. Gezamenlijk zijn we om de recreatieplas heen gelopen en door het bos tot aan de rand van de 2de plas.

Jan wees ons het eilandje aan waar de wand zich moest bevinden. Het was totaal onzichtbaar door riet- en houtopslag. Daarna zijn we door het bos omgelopen naar de andere kant. Vandaar uit kon je door de opslag nog net iets geels waarnemen wat van de wand moest zijn.

Het geheel bevindt zich op een eilandje aan de rand van de grote

waterplas, aan de achterkant en opzij omgeven door een 5 meter brede 'gracht'. Het was aan de 85 jarige Jan te zien dat het hem pijn deed dat hij het allemaal niet meer kon onderhouden. Dit was natuurlijk niet zo verwonderlijk en zijn verontschuldigen hiervoor vonden Bas en ik dan ook geheel misplaatst.

Voor ons was het wel duidelijk dat er veel moest gebeuren en dat dit niet in een paar uur was uit te voeren. Maar we zouden een stuk gemakkelijker op het eilandje moeten kunnen komen. Zonder lieslaarzen of een bootje was dit niet mogelijk. We bedachten dat we met een paar te zagen bomen en een paar steigerplanken wel een bruggetje konden maken over het water.

Willy Smeenk gaat over het bruggetje

De werkzaamheden moesten zo snel mogelijk aanvangen. Bas zou de dinsdag erop al wel kunnen en Jan wilde zelf ook van de partij zijn. Volgens hem kon hij ook Anton Donderwinkel hiervoor nog wel strikken. Zij hadden hier immers al jaren samen met de werkgroep van het Kattenbeekdal het onderhoud gepleegd.

Met een paar telefoontjes waren ook Luuk de Haan en Willie Smeenk al bereid om te komen helpen. Daarop zelf een snipperdag geregeld, en Jan

op de hoogte gesteld dat het definitief op dinsdag van start zou gaan. Nog een mail uitgestuurd om ook andere werkgroepleden op de hoogte te stellen, zodat ook zij eventueel nog konden komen helpen. Voor de meesten was het allemaal een beetje kort dag om nog iets te regelen. Henk Lammers kon 's middags nog wel helpen. Co Dooms en Jan hadden van de heer Lap had al toestemming gekregen om te doen wat nodig was. (jullie gaan je gang maar)

Jan Bosma en Anton Donderwinkel als eersten aan het werk na de koffie

Op dinsdagmorgen 12 maart waren we dus 's morgens om 8.30 uur paraat met 6 man. Er stond een venijnige koude wind maar bij de wand was daar gelukkig niet veel van te merken. Allereerst werden er een drie lange, rechte bomen omgezaagd en naar de waterkant gesleept. Hier werden ze naast elkaar over het 5 meter brede water gelegd. Een paar steigerplanken er overheen en alles met een paar trekbanden vast gesjord. Een touw er langs deed dienst als reling (voor de 'veiligheid'). Zo konden we er gemakkelijk overheen met onze bosmaaier, (ketting-)zagen en snoei- en takkenscharen. Jan, Anton en Luuk gingen de fijnere opslag van boompjes en braam te lijf met handzagen, iep en takkenschaar. Ik de dikkere takken

en boompjes met de kettingzaag. Willie, Bas en Luuk met bosmaaier en heggenschaar ook de bramenopslag en de boompjes op de zandbult. Van de gezaagde takken werd een houtril langs de waterkant gemaakt. Co Dooms en Rob Papendorp konden fysiek niet helpen maar kwamen uit belangstelling ook even kijken naar de gang van zaken. Tegen de middag had er al een behoorlijke kaalslag plaats gevonden. Jan en Anton, al behoorlijk vermoeid geraakt, gingen huiswaarts. Jan liet nog wel even fijntjes weten dat hij 's middags toch zeker weer terug zou komen.

Na de middagpauze was het aan mij de eer om zoveel mogelijk hout- en rietopslag in het water vóór en opzij van de wand weg te zagen. Met de lieslaarzen aan van Jan kon ik eerst met de motorzaag en later met de bosmaaier het merendeel van de opslag wel klein krijgen. Het was wel oppassen om het evenwicht niet te verliezen en zo in te diep water terecht te komen of zelfs kopje onder te gaan. Henk Lammers had zich inmiddels ook gemeld en wilde de gaten in de muur vrijmaken van onkruid (brandnetels, bramen en wortels van de opslag van bovenop). Na eerst een grondboor van huis te hebben gehaald kon hij de gaten gaan uitboren. Ook een behoorlijke klus. Hier moest op vrijdag nog weer schoon zand in worden gestopt.

Co was nog terug gekomen voor overleg met de heer Lap, over eventueel te nemen maatregelen bij het zanddepot voor het broedseizoen van de Oeverzwaluwen. Een deel van de zandbult is inmiddels veiliggesteld voor verkoop en dus afgraving. Deze is ook mooi steil afgewerkt zodat de Oeverzwaluwen er dit jaar nog weer in kunnen gaan graven en broeden. Gelijk heeft Co ook een kuub zand kunnen regelen voor gebruik bij de wand. Een werknemer van de fa. Rouwmaat (die het zand in depot heeft gekocht) zou vóór vrijdag het zand, tot aan de rand van het bos brengen.

Tegen vieren waren de gaten uitgeboord, het riet en de opslag verwijderd. Enigszins vermoeid hadden we er zelf ook wel genoeg van. Vrijdag 's middags zouden we terugkomen om de gaten te gaan vullen met vers zand.

Vrijdagmiddag 15 maart.

Het zand was aanwezig, maar wel gedeeltelijk bevroren. Henk en ik hadden kruiwagens meegebracht. Co en Rob waren nu ook van de partij. Willie, Henk en ik per toerbeurt, brachten het zand naar de wand. Hiervoor moest je wel met een volle kruiwagen 80 meter door het bos en daarna over het bruggetje kruien. Wonderwel is geen van ons tijdens de oversteek

er van af gedonderd. Zou wel enige hilariteit (en een nat pak) hebben opgeleverd, denk ik zo.

Met behulp van een paar stukken regenpijp begonnen we de gaten van achteren uit op te vullen. En met twee passende stampers konden we het zand goed aanstampen. Maar ook dit nam een flinke tijd in beslag. Het laatste zand dat over was is onderlangs de wand gestrooid. Tegen vieren was de klus geklaard.

Het bruggetje is daarna verwijderd waarmee de wand weer onbereikbaar is geworden. Voor de Oeverzwaluwen is de aanvliegroute naar de wand weer helemaal vrij. De wand is nu zelfs weer zichtbaar vanaf de kruising Batendijk, Borculoseweg en Groenloseweg.

Het opvullen van de gaten met vers zand

Foto Co Dooms

Ook voor de vleermuizen zijn de obstakels aan de zijkant weggehaald. De invliegopening voor hen zit namelijk boven het water. De waterstand was te hoog (± 35 cm tussen het water en bovenkant opening) om daar naar binnen

te gaan. Jan wist te vertellen dat bij 'n vorige inventarisatie hier zeker vijf Grootoor vleermuizen in zaten.

Nu er nog broedgelegenheid is in het zanddepot verwachten we niet direct dat de Oeverzwaluwen de wand zullen gaan gebruiken. Maar als in de komende jaren het zanddepot verdwijnt, hopen we toch dat zij naar deze wand zullen gaan verhuizen. Dit seizoen zullen we een paar keer het riet moeten verwijderen / breken om de zaak open te houden. In de herfst / winter gaan we verder met het onderhoud rondom het eiland. Dit werk zal voornamelijk bestaan uit het afzetten, knotten en snoeien van bomen en struiken.

Achter de wand bevindt zich nog een vleermuiskelder.

Meer foto's, gemaakt tijdens bovenstaande werkzaamheden zijn te vinden op de website van de VWG Berkelland.

Namens de werkgroep Oever- en IJsvogelwanden,

Tekst en foto`s: Alex Visser.

Contributie- en donatie betaling 2013

Geachte leden en donateurs,

Hierbij vraag ik uw aandacht voor de betaling van de contributie of donatie 2013.

Conform het Huishoudelijk Reglement verzoek ik U deze betaling voor 1 april 2013 te voldoen.

Dit kan door storting of overschrijving op de bankrekening van de vereniging. Voor u en voor ons is het gemakkelijkst indien u uw bank opdracht geeft tot periodieke afschrijving.

Door de Algemene Ledenvergadering d.d. 18 april 2012 is de minimale contributie en de minimale donatie vastgesteld op:

Contributie leden € 15,00 per verenigingsjaar.

Indien er op 1 adres meerdere leden wonen, mag ieder 2° en volgend lid € 5,00 op de contributie in mindering brengen.

Donatie € 7,50 per verenigingsjaar.

Dit gaarne overmaken naar rekeningnummer 85.01.05.714 t.n.v. VWG Berkelland te Ruurlo,

Onder vermelding van uw lid- of donateurnummer.

(dit nummer staat op uw adreslabel).

Denkt u er a.u.b. aan dat wanneer u uw bank al een opdracht tot periodieke afschrijving heeft gegeven, u het bankrekeningnummer en wellicht het bedrag moet wijzigen !!!

Tijdige betaling van uw contributie of donatie bespaart mij veel tijd en onze vereniging onnodige kosten.

Leden- en donateuradministratie

Om de leden- en donateuradministratie te optimaliseren heb ik uw hulp nodig.

Zou u daarom zo vriendelijk willen zijn om de adreslabel van 't Zwaalfje te controleren op de volgende punten:

Aanhef – voorletters – naam – adresgegevens.

Mochten uw gegevens niet correct zijn, laat mij dat dan weten.

Dat kan via e-mail: pvmark@concepts.nl, of per telefoon 0573-461119.

Met dank voor uw medewerking.

Peter van Markensteijn

Penningmeester / leden-donateur administratie

Voor alle excursies geldt:

- a. Geef je zo mogelijk 1 maand voor de excursie op, tenzij anders is vermeld.**
- b. Opgaven altijd naar Gerrie Slütter, e-mail: blauwepauw@hetnet.nl**
- c. Wijzigingen en nadere bijzonderheden worden op de website en per mail kenbaar gemaakt.**
- d. Deelnemers aan excursies, waarvoor opgave vereist is ontvangen altijd nader bericht.**

Programma tot eind 2013.

Zaterdag 4 mei: Biesbosch.

Om nog iets van de ochtend zang te kunnen horen vertrekken we om 05:00 uur. Vanaf het Biesbosch-museum gaan we wandelend het gebied in. Vermeld bij je opgave of je eventueel met je eigen auto wilt rijden. Wij zullen in de loop van de middag weer thuis zijn. Deze excursie wordt begeleid door Co Dooms. Van hem ontvang je nader bericht over je vertrekplaats. Opgave voor 20 april.

Donderdag 9 mei (Hemelvaartsdag): Needse Achterveld.

Verzamelen om 06:00 uur bij de parkeerplaats aan de Visschemorsdijk. Deze excursie valt in de door Vogelbescherming uitgeroepen Nationale Vogelweek. Daarom worden ook niet-leden uitgenodigd deel te nemen. In een eerdere aankondiging hebben wij vermeld dat opgave niet nodig was. Om toch enig inzicht te krijgen in het aantal deelnemers vragen we jullie je toch op te geven. Aan de niet-leden zal dit ook worden gevraagd. Voor deze excursie geldt dat je na opgave geen nader bericht krijgt. Hij gaat altijd door. Opgave voor 5 mei.

Zaterdag 25 mei: 24(17-)uurstelling.

Centraal vertrekpunt is de parkeerplaats van HCR Prinsen in Haarlo. Zie voor nadere bijzonderheden het verslag van verleden jaar in het vorige nummer van 't Zwaalfje (staat ook op de website). Je kunt ook een gedeelte van de dag meedoen. Deelnemers ontvangen nader bericht. Geef s.v.p. bij je aanmelding aan of je wel of niet aan het ontbijt deelneemt.

LET OP: Dit is een excursie op de fiets!

Zaterdag 17 augustus: Lauwersmeer.

Tijdens deze excursie bezoeken we meerdere punten in en rond het Lauwersmeer, waarbij er geen grote afstanden worden gelopen. Verwachte soorten zijn naast allerlei steltlopers: Visarend, Zeearend en Reuzenstern. De excursie wordt begeleid door Co Dooms.

Vermeld bij je opgave s.v.p. of je wilt rijden en hoeveel passagiers je kunt meenemen. Deelnemers krijgen t.z.t. nader bericht.

Het centrale vertrekpunt zal de Veemarkt in Borculo zijn. We vertrekken om 06:00 uur en zijn uiterlijk om 20:00 uur terug.

Woensdag 25 september – zondag 29 september: Falsterbo.

Op basis van de vooraanmeldingen gaan we weer naar Falsterbo. Opgave voor 1 mei.

Ook degenen die zich voorlopig hebben aangemeld dienen zich nu definitief aan te melden. De excursie wordt begeleid door Rob Papendorp.

Zaterdag 2 november: Engbertsdijkveen en Almelo (De Doorbraak).

Over deze excursie naar een 2-tal waterrijke gebieden komen na de zomer nadere bijzonderheden.

Vrijdag 27 december

De gebruikelijke eindejaarsexcursie. Nadere gegevens komen na de zomer.